

Základy počítačové grafiky

Přednáška 9

Martin Němec

VŠB-TU Ostrava

2024

Nahradí programátory v budoucnu umělá inteligence?

Jaký význam má funkce `dot` v glsl ?

V jazyce GLSL (OpenGL Shading Language), funkce `dot` slouží k výpočtu skalárního součinu dvou vektorů. Tato funkce má významný vliv v mnoha grafických operacích, zejména při práci s osvětlením a stínováním v 3D grafice.

Představme si, že máme dva vektory v prostoru: `'vec3 A'` a `'vec3 B'`. Skalární součin (`'dot product'`) těchto vektorů můžeme získat pomocí funkce `'dot'` následovně:

glsl

Copy code

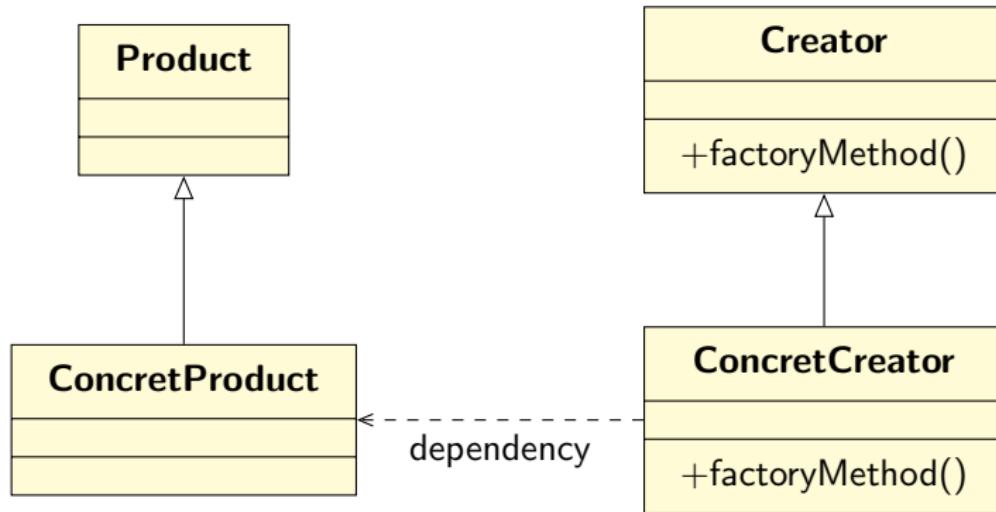
```
float result = dot(A, B);
```

Skalární součin nám poskytuje informaci o tom, jak jsou tyto vektory orientovány relativně sobě. Pokud jsou vektory kolmé, skalární součin je nula. Jestliže jsou vektory podobně orientovány, je skalární součin kladný, a pokud jsou opačně orientovány, je skalární součin záporný.

V praxi se v GLSL může funkce `'dot'` použít v mnoha situacích, zejména v osvětlovacích modelovačích technikách. Například při výpočtu odlesku (specular reflection) ve fázovém modelu Phong, může být funkce `'dot'` použita k určení úhlu mezi normálou povrchu a směrem pohledu nebo směrem světla. Tato informace pak může ovlivnit intenzitu odlesku na povrchu.

Je něco, co byste chtěli zopakovat?

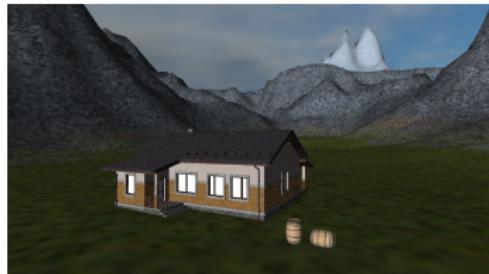
Factory Method

Načítání externích modelů

Více možnosti jak modely načíst

- vlastní načítání modelů (obvykle OBJ);
- využití projektů jako je tinyobjloader;
- použití importeru jako je Assimp.

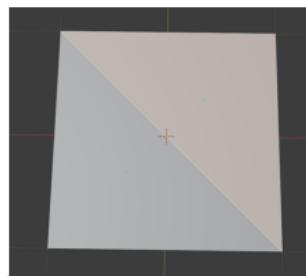
Máme více možností vyberte si libovolnou. Důležité je to, v jakém formátu máme data (model, textury atd.).

OBJ

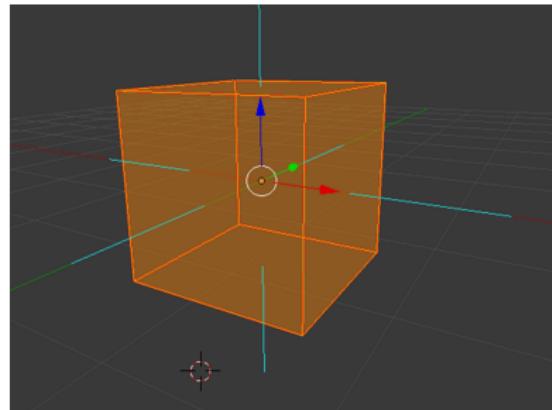
OBJ je textový formát pro ukládání geometrie (Wavefront Technologies).

- # - komentář
- v - vrchol
- o název objektu
- vt - souřadnice textury
- vn - normála
- f - plocha (face)
- s - smooth
- mtllib - materiál

```
# Blender 3.3.1
# www.blender.org
mtllib untitled.mtl
o Plane
v -1.000000 0.000000 1.000000
v 1.000000 0.000000 1.000000
v -1.000000 0.000000 -1.000000
v 1.000000 0.000000 -1.000000
vt 1.000000 0.000000
vt 0.000000 1.000000
vt 0.000000 0.000000
vt 1.000000 1.000000
vn 0.0000 1.0000 0.0000
usemtl Material
s off
f 2/1/1 3/2/1 1/3/1
f 2/1/1 4/4/1 3/2/1
```

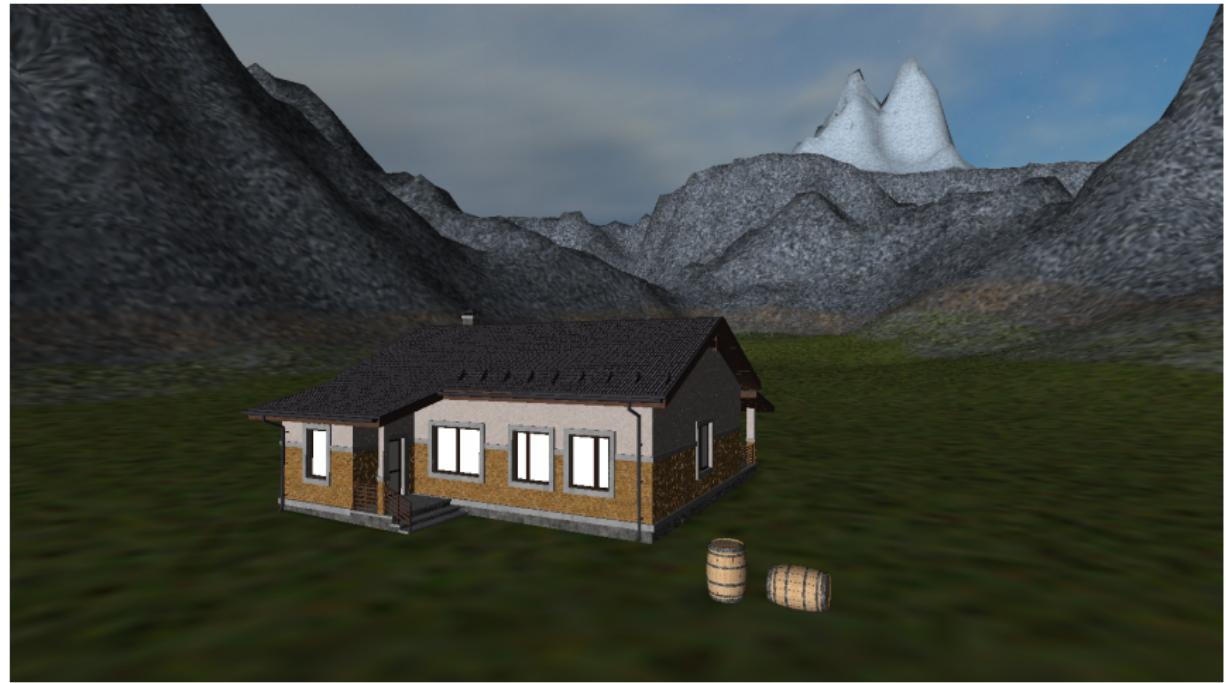

OBJ


```
# Blender 3.3.1
# www.blender.org
mtllib untitled.mtl
o Cube
v 1.000000 -1.000000 -1.000000
v 1.000000 -1.000000 1.000000
v -1.000000 -1.000000 1.000000
v -1.000000 -1.000000 -1.000000
v 1.000000 1.000000 -0.999999
v 0.999999 1.000000 1.000001
v -1.000000 1.000000 1.000000
v -1.000000 1.000000 -1.000000
vt 1.000000 1.000000
vt 0.000000 1.000000
vt -0.000000 0.000000
vt 1.000000 -0.000000
vn 0.000000 1.000000 0.000000
vn 1.000000 0.000000 0.000000
vn -0.000000 -0.000000 1.000000
vn -1.000000 -0.000000 -0.000000
vn 0.000000 0.000000 -1.000000
vn 0.000000 -1.000000 0.000000
usemtl Material
s 0
f 5/1/1 8/2/1 7/3/1 6/4/1
f 1/4/2 5/1/2 6/2/2 2/3/2
f 2/4/3 6/1/3 7/2/3 3/3/3
f 4/4/4 3/3/4 7/2/4 8/1/4
f 5/4/5 1/1/5 4/2/5 8/3/5
f 1/4/6 2/1/6 3/2/6 4/3/6
```

Ukázka

Assimp - Supported file formats

Assimp (Open Asset Import Library) - C++ knihovna určená k načítání scény (modely, materiály, nastavení atd.) z různých formátu (<http://www.assimp.org/>).

- Wavefront Object (*.obj);
- Filmbox (*.fbx);
- Collada (*.dae; *.xml);
- Biovision BVH (*.bvh);
- 3D Studio Max 3DS (*.3ds);
- Stanford Polygon Library (*.ply);
- Autodesk DXF (*.dxf);
- Ogre (*.mesh.xml, *.skeleton.xml, *.material);
- atd.

Načte scénu z různých modelů, následně je to už na nás.

Assimp - Importer

```
#include <assimp/Importer.hpp> //C++ importer interface
#include <assimp/scene.h> //aiScene output data structure
#include <assimp/postprocess.h> //Post processing flags

Assimp::Importer importer;

unsigned int importOptions =
| aiProcess_OptimizeMeshes
| aiProcess_JoinIdenticalVertices
| aiProcess_Triangulate
| aiProcess_CalcTangentSpace
| ...
//aiProcess_GenNormals, ai_Process_GenSmoothNormals,
//aiProcess_FlipUVs, aiProcess_RemoveRedundantMaterials

const aiScene* scene =
    importer.ReadFile(fileName, importOptions);
```

Assimp - aiScene

aiScene - obsahuje načtená data (modely, materiály, textury, světla, kamery atd.).

```
aiScene* scene; // test objekty
    bool HasMeshes()
    bool HasTextures()
    bool HasMaterials()
    // atd.

if (scene->HasMeshes){ ... }

scene->mNumMeshes;
scene->mNumMaterials;
scene->mNumTextures;
scene->mNumLights;
scene->mNumCameras;
```

Assimp - aiScene

Procházení načtených částí.

```
//Mesh telesa
for (int i=0; i<scene->mNumMeshes; i++)
    aiMesh* mesh = scene->mMeshes[i];
```

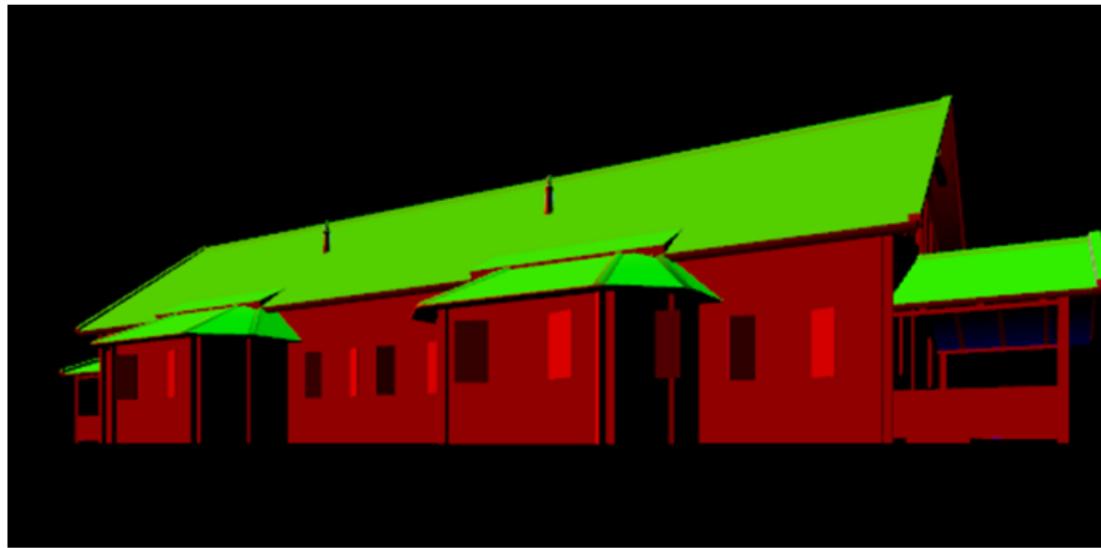
Assimp - aiMesh

```
aiMesh* mesh; //Mesh telesa
if (scene) {
    aiMesh* m = scene->mMeshes[0];
    count = m->mNumFaces * 3;
    for (unsigned int i = 0; i < m->mNumFaces; i++){
        for (unsigned int j = 0; j < 3; j++){
            data.push_back(m->mVertices[m->mFaces[i].mIndices[j]].x);
            data.push_back(m->mVertices[m->mFaces[i].mIndices[j]].y);
            data.push_back(m->mVertices[m->mFaces[i].mIndices[j]].z);
            data.push_back(m->mNormals[m->mFaces[i].mIndices[j]].x);
            data.push_back(m->mNormals[m->mFaces[i].mIndices[j]].y);
            data.push_back(m->mNormals[m->mFaces[i].mIndices[j]].z);
            data.push_back(m->mTextureCoords[0][m->mFaces[i].mIndices[j]].x);
            data.push_back(m->mTextureCoords[0][m->mFaces[i].mIndices[j]].y);
        }
    }
}

glEnableVertexAttribArray(0);
glEnableVertexAttribArray(1);
glEnableVertexAttribArray(2);

glVertexAttribPointer(0, 3, GL_FLOAT, GL_FALSE,
    8 * sizeof(float), (GLvoid*)0);
glVertexAttribPointer(1, 3, GL_FLOAT, GL_FALSE,
    8 * sizeof(float), (GLvoid*)(sizeof(float) * 3));
glVertexAttribPointer(2, 2, GL_FLOAT, GL_FALSE,
    8 * sizeof(float), (GLvoid*)(sizeof(float) * 6));
```

Ukázka

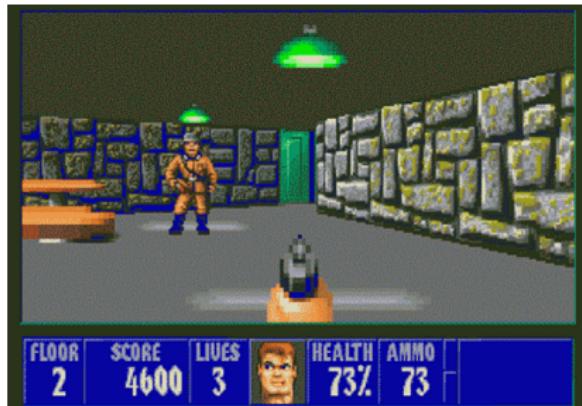
MGA - Blender + Unreal Engine 5

Offline vs. real-time rendering

Se vznikajícím výkonem počítačů se otevírají nové možnosti jak se přiblížit realitě.

- Offline rendering (realistický) - cílem je se co nejblíže přiblížit realitě.
- Real-time rendering - omezující je čas renderování (obvykle minimum frame/s).

Lokální vs. globální zobrazovací metody

Lokální zobrazovací metody

- Pouze přímé osvětlení.
- Objekty se navzájem neovlivňují z hlediska osvětlení (vidíme jen to, co je osvětlené).
- Počítáme pouze s jedním odrazem paprsku od povrchu objektu. Každý objekt ve scéně má individuálně (lokálně) vyhodnocen osvětlovací model nezávisle na ostatních objektech.
- Jediný případ, kdy se pozice objektů bere v potaz, je při vypočtu viditelnosti (Z-buffer).

Globální zobrazovací metody

- Výpočet nepřímého osvětlení.
- světelnými zdroji mohou být objekty samy sobě. Metody pracují s vícenásobnými odrazy světla.

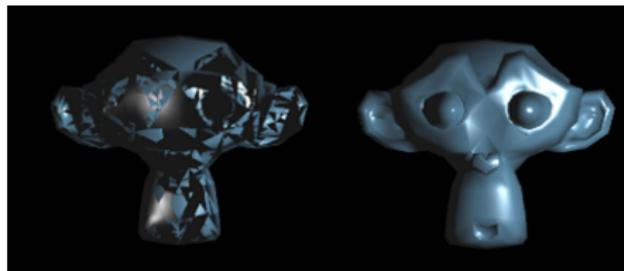
Algoritmy viditelnosti

Podle výsledných dat

- Vektorové algoritmy - geometrické prvky vrcholy, hrany a stěny. Výstupem vektorové řešení.
- Rastrové algoritmy - výsledkem je rastrový obraz (jednotlivé pixely obsahující barvu), většina současných metod.

Podle místa řešení

- Řešení v prostoru objektů - porovnávání vzájemné polohy těles, složitost $O(n^2)$.
- Řešení v prostoru obrazu - pracujeme s promítnutými a rasterizovanými objekty. Pro pixely hledáme nejbližší objekty.

Odstraňování neviditelných hran

Mesh tělesa (objekty) jsou "oplátována" rovinami. Vyjdeme z rovnice roviny

$$\alpha : Ax + By + Cz + D = 0$$

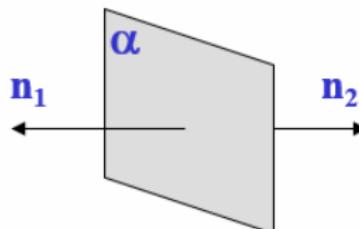
pokud je bod $P[x_p, y_p, z_p]$ bodem roviny α , potom $k = 0$

$$\alpha : Ax_p + By_p + Cz_p + D = k, k = 0$$

Pokud je $k > 0$, leží bod "nad" rovinou α .

Pokud je $k < 0$, leží bod "pod" rovinou α .

V PG domluva, normálový vektor míří z tělesa ven.

Rastrové algoritmy

Mezi základní algoritmy patří:

- Malířův algoritmus (Painter's algorithm)
- Dělení obrazovky (Warnock subdivision)
- Plovoucí horizont (Floating Horizon Algorithm)
- Z-buffer (Depth-buffer)
- atd.

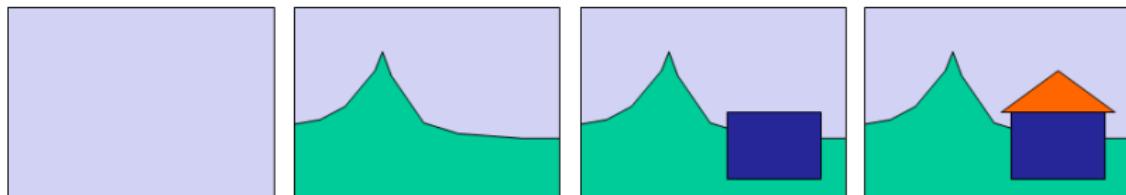
V OpenGL je nejčastěji používaným algoritmem Z-buffer neboli paměť hloubky (depth-buffer).

Malířův algoritmus

Algoritmus a jeho chování:

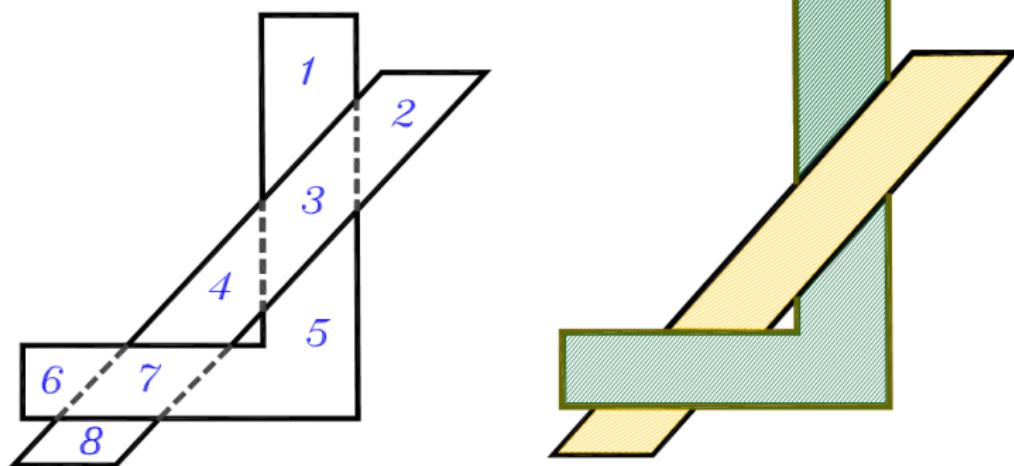
- Porovnej jednotlivé plochy z hlediska intervalu jejich z-tových souřadnic. Pokud lze rozhodnout, tak se plocha se vzdálenější z-tovou souřadnici vykreslí první.
- Jestliže se plochy v rovině xy nepřekrývají, potom na pořadí vykreslení nezáleží.
- Pokud nelze rozhodnout, musíme rozdělit na nepřekrývající plochy.

Závislé na třídících algoritmech.

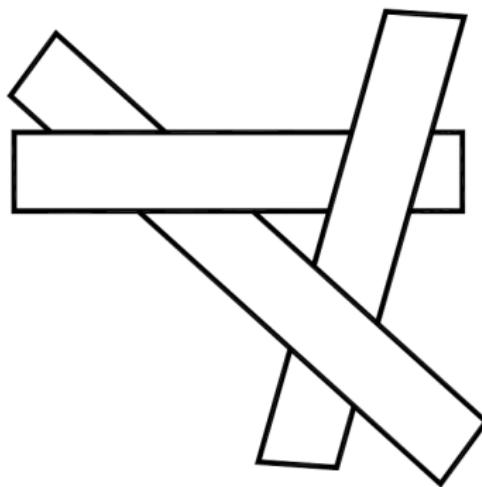
Malířův algoritmus

Pokud nelze určit které těleso vykreslíme jako první, musíme těleso rozdělit. Problémy s nekonvexními tělesy.

Malířův algoritmus

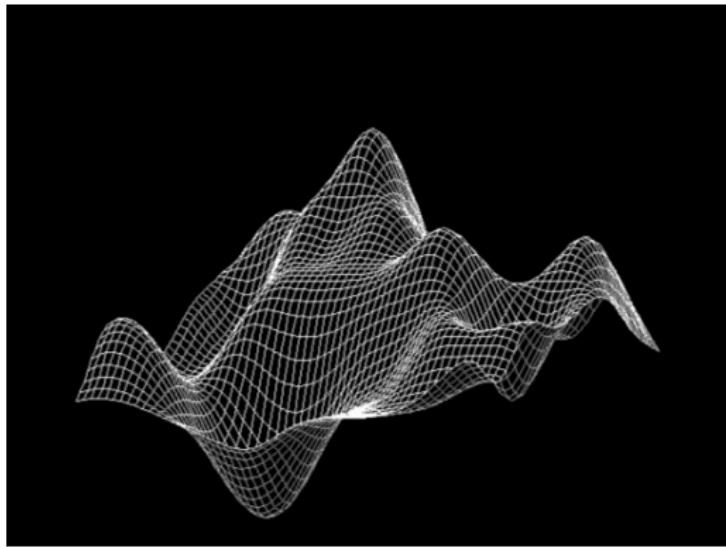
Ani rozdelení ploch na konvexní objekty nezaručuje správnost (možnost zacyklení).

Při pootočení ve scéně se může skokově měnit rychlosť vykreslování.

Plovoucí horizont

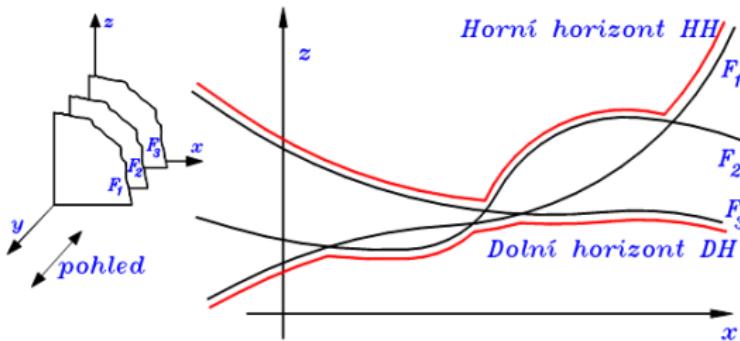
Používáno pro zobrazení funkci dvou proměnných vyjádřenou v explicitním tvaru $z = F(x, y)$.

Plovoucí horizont

Postup:

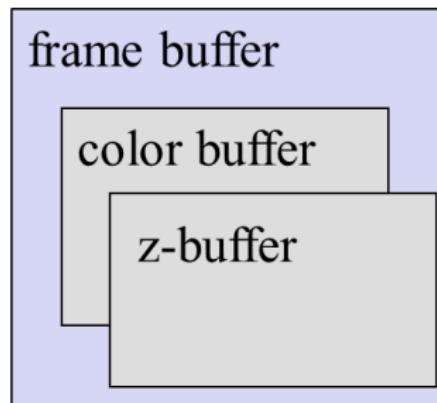
- 1 Inicializujeme masky horizontu (horní a dolní hranice).
- 2 Vykreslujeme postupně řezy plochy mimo hranice nastavené masky (nad horní a pod dolní horizont).
- 3 Upraveni obou horizontů.
- 4 Pokračujeme dalším řezem bodem 2.

Z-buffer

Algoritmus z-buffer, neboli paměť hloubky. Připisováno Edwinu Catmullovi. Myšlenku popsal v roce 1974 ve své práci Wolfgang Straßer.

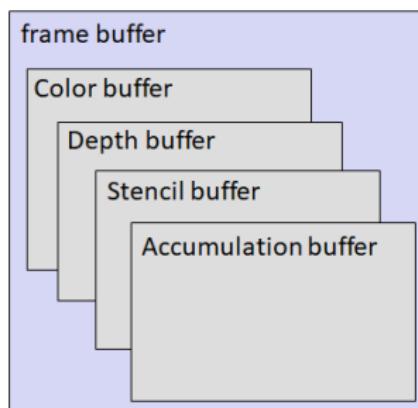
- Vyplň color buffer barvou pozadí.
- Vyplň z-buffer – nekonečnem.
- Pro každou plochu najdi její průměr a jednotlivé fragmenty $[x_i, y_i, z_i]$ (rasterizace).
- Porovnej hloubku z_i a případně zapiš do paměti.

Frame buffer

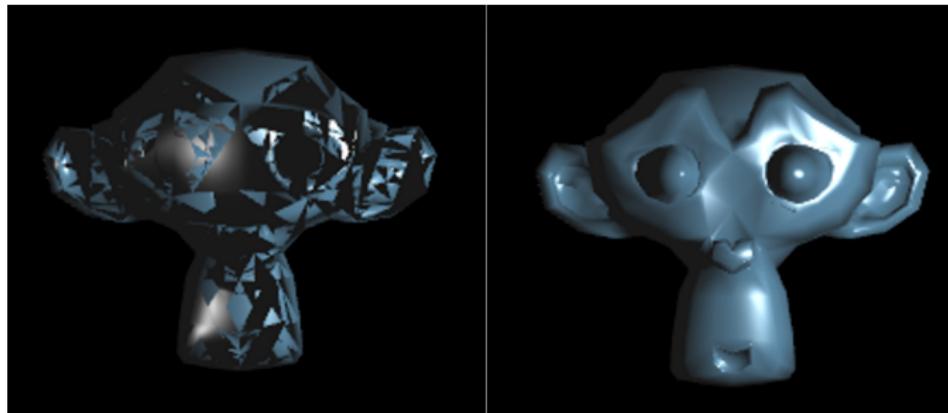
Frame buffer slouží pro ukládání výsledku zobrazovacího řetězce

- color buffer - buffer pro barvu;
- depth buffer - paměť hloubky (z-buffer);
- stencil buffer - paměť šablony;
- accumulation buffer - akumulační buffer.

Z-buffer - paměť hloubky

- Nejznámější a nejfektivnější.
  - Každá plocha se zpracovává pouze jednou.
  - Doba zpracování roste s počtem ploch lineárně (záleží i na velikosti ploch).
  - Není potřeba žádné třídění nebo pomocné datové struktury.
  - Velkou výhodou je možnost paralelizace.

Z-buffer

Mezi základní příkazy pro práci se z-bufferem patří: Zapnutí,

vypnutí z-bufferu:

```
glEnable(GL_DEPTH_TEST); glDisable(GL_DEPTH_TEST);
```

Vyčistění z-bufferu:

```
glClear(GL_DEPTH_BUFFER_BIT);
```

Obvykle i s barevným bufferem:

```
glClear(GL_COLOR_BUFFER_BIT | GL_DEPTH_BUFFER_BIT);
```

Zapnutí a vypnutí zapisování do z-bufferu:

```
glDepthMask(bool write); //GL_FALSE, GL_TRUE
```

Nastavení srovnávací funkce *glDepthFunc()*:

GL_ALWAYS, GL_NEVER, GL_EQUAL, GL_LESS, GL_GREQUAL,
GL_GREATER atd.

Z-buffer - průhledné plochy

Algoritmus z-buffer, neboli paměť hloubky.

- Inicializuj color buffer a depth buffer.
- Postupně načti všechny plochy, neprůhledné zpracuj, průhledné si zapamatuj a odlož pro následné zpracování.
- Po zpracování neprůhledných ploch setříd průhledné plochy podle vzdálenosti.
- Zpracuj průhledné plochy s použitím alfa míchání (blending).

Globální zobrazovací metody

Tělesa se ovlivňují navzájem (zastínění, odraz, průhlednost, lom na rozhraní dvou prostředí atd.). Jedná se o metody:

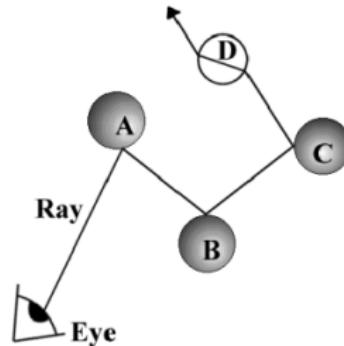
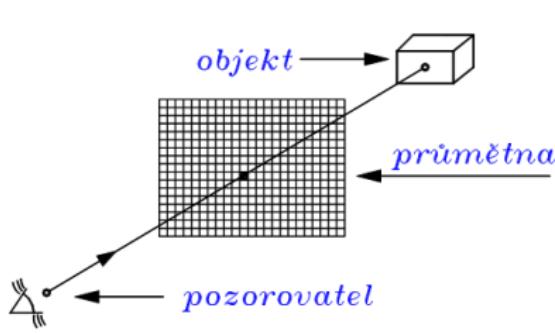
- sledování paprsku (ray tracing);
- sledování cesty (path tracing);
- radiozitní metoda (radiosity);
- atd.

Ray tracing

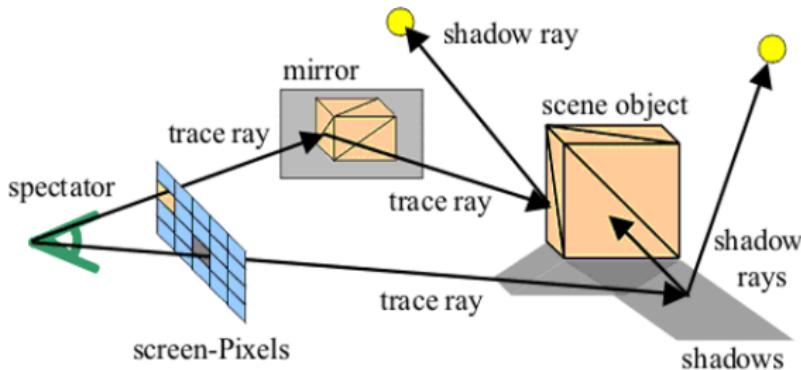
Základem je výpočet průsečíku paprsku a těles ve scéně. Zpětné sledování.

- **Primární paprsek** (primary ray) - od pozorovatele do scény.
- **Sekundární paprsek** (secondary ray) - odražené nebo paprsky procházející průhlednými tělesy.
- **Stínový paprsek** (shadow ray) - hledám, zda je nějaký objekt stínící aktuální pozici (stačí jeden, nehledám nejbližší).

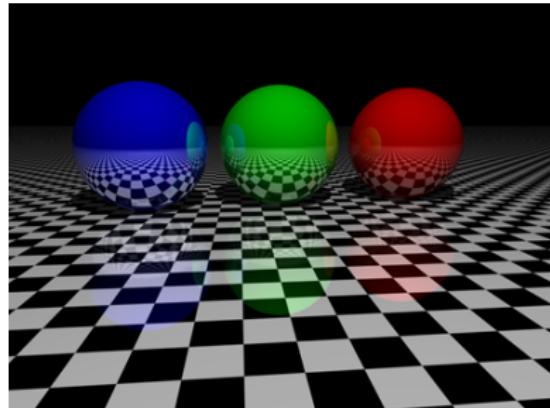
Ray tracing

- Primární paprsek (primary ray) - od pozorovatele do scény.
- Sekundární paprsek (secondary ray) - odražené nebo paprsky procházející průhlednými tělesy.
- Stínový paprsek (shadow ray) - hledám, zda je nějaký objekt stínící aktuální pozici (stačí jeden, nehledám nejbližší).

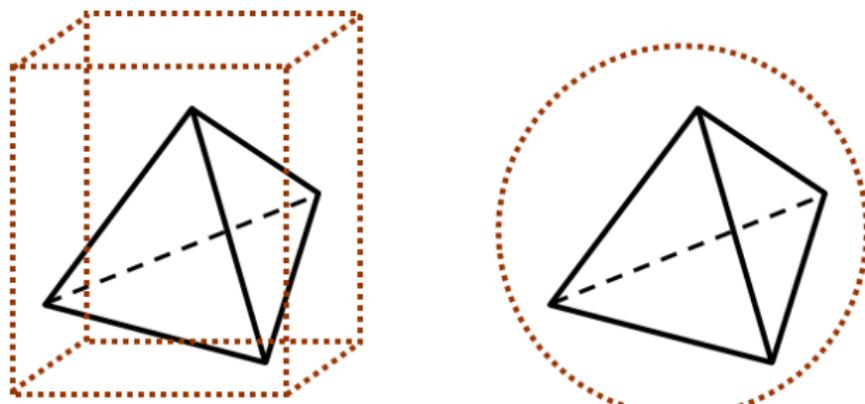
Ray tracing - nevýhody

- Zobrazování ostrých stínů.
- Lesklé plochy (zrcadla) sice odrážejí své okolí, ale neodráží světlo do okolí (sekundární zdroj světla).
- Při změně scény (místo pozorovatele, nové světlo, nový objekt atd.) se musí vyhodnotit znova.
- Klasická metoda pouze pro bodové světla.

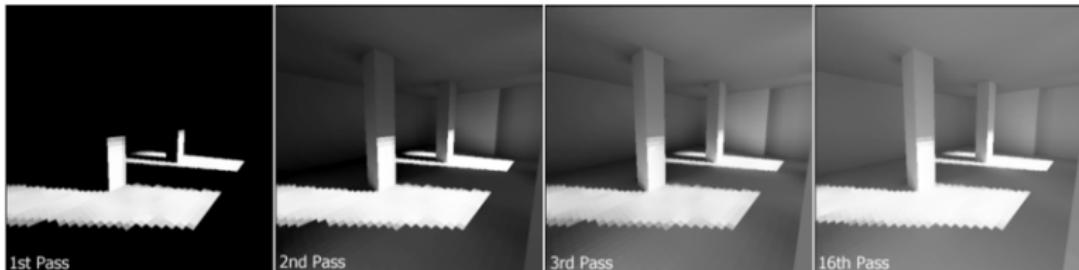
Ray tracing - urychlení výpočtu

"Obalování" složitých těles - koule, krychle, hranoly atd.

Renderovací metoda představena 1984 výzkumníky na Cornell University. Polygony rozděleny na malé plošky, výpočet konfiguračního faktoru (vliv každé plošky na každou jinou plošku ve scéně).

- Časově náročné.
- Vychází ze zákona zachování energie (vyžaduje energeticky uzavřenou scénu).
- Nedokáže pracovat s průhlednými objekty, zrcadly.

Výpočet může probíhat:

- iteračně (progresivně);
- řešením soustavy rovnic (maticové řešení).

Počítačová grafika 1

Více o globálních metodách v předmětu Počítačová grafika 1
(PG1, path-tracing).

Dotazy?